

Alice Bah Kuhnke: Tal vid den officiella invigningen av jubileumsveckan Staare och firandet av Samernas nationaldag

Talare

Alice Bah Kuhnke
Kultur- och demokratiminister

Datum

7 februari 2018

Plats

Staare/Östersund

1 Buorre beaivi! Buorre biejuvve! Buorre biejjie!

Sametingspresidenter,

5 Ledamöter i Sameting,

Kära vänner,

Idag firar vi att det första samiska landsmötet hölls här i Staare 1918. Idag är
10 också urfolket samernas nationaldag.

1918 var ett speciellt år, ett dramatiskt år. Per T Olsson skriver i sin bok 1918 att det var året då allt kunde gått galet. Ute i Europa rasade första världskriget, Sverige var avspärrat med livsmedelsbrist och ransoneringar. I Finland var det
15 inbördeskrig och i Ryssland hade bolsjevikerna och Lenin gripit makten. Här hemma närmade sig striden om allmän och lika rösträtt. Det demokratiska Sverige började växa fram. En ny tid randades.

Mitt i allt detta kliver en frihetskämpe och feminist fram, Elsa Laula.

20

Elsa Laula har sagt:

"Den nation som inte försöker att följa med i utvecklingen går under. Och det är nu en gång för alla på det sättet att små nationer som vår, ofta får stå tillbaka
25 för andra stora nationer. Själva har vi största delen av skulden att vår nation inte har kommit längre än den har. Vi har inte stått tillsammans. Vi har aldrig försökt att handla som ett folk. Idag försöker vi för första gången att binda samman de norska och svenska samerna."

Jag tänker ofta på Elsa Laula och alla andra som gått före, och försvunnit, de hundra år som har gått. Jag undrar vad de hade tänkt, om de varit här idag.

35 Jag tror att Elsa Laula hade varit besviken, om hon såg hur det såg ut idag. Om hon såg hur mycket sorg och lidande som aldrig blivit berättat. Om hon såg hur många frågor som fortfarande är olösta. Hur många drömmar om ett bättre liv som krossats, som fortsätter att krossas.

40 När jag tänker på Elsa Laula skäms jag över vad som skett, och för allt som inte blivit verklighet.

Samerna i Norden splittrades när de nordiska staterna växte och drog upp sina nationsgränser på 1700-talet. Fortfarande gäller olika villkor för samerna i de tre nordiska länderna. När Elsa Laula dog 1931 hade alla de föreningar hon startat
45 och varit drivande i upphört. Men idag vet vi att hon spelat en stor roll för den samiska rättighetskampen, för demokratin och för framväxten av starka samiska organisationer och till med Sametinget.

"Den stora tragedin är inte de onda människornas ondska, utan de goda människornas tystnad." Så sa Martin Luther King Jr., som kämpade för de svartas rättigheter i USA för 50 år sedan.
50

Kampen för rättigheter har alltid, genom alla tider, drivits av starka rörelser, där människor engagerat sig för sig själva och andra. För att få plats att leva sitt liv på
55 det sätt man vill. Det moderna Sverige byggdes av folkrörelser som hade en dröm om något annat. De organiserade sig, kompromissade, fokuserade på strategiska vinster och vann mark. Det goda är för ofta tystlåtet, medan det onda höjer sin röst och tar plats.

60 Vi har århundranden av förtryck, marginalisering, rasism, diskriminering och undanträngning av det samiska folket bakom oss. Olika aktörer har fattat beslut som sammantaget haft en förödande inverkan på samisk kultur och samisk identitet.

65 Utbyggnad av vattenkraft som gett billig el, gruvor och skog som gett råvaror, rekreation genom fjällturism, allt till priset av samiska näringar, däribland rennäringen, som fått mindre yta att vara på. Den samlade effekten har skadat

den samiska kulturen.

70

Vi måste vända skutan. Staten måste uppdatera sin samepolitik till idag, om den inte ska bli helt inaktuell. Vi behöver göra stora förändringar för stärkt samiskt självbestämmande, för mer makt för urfolket samerna i frågor som berör samer, för lättat tryck på samerna, för ansvaret för statens roll genom historien.

75

Det kommer inte att bli lätt. Att dela makt är aldrig enkelt. Men jag är övertygad om att vi kan ta oss dit, tillsammans.

80

Tjuven och schamanen heter en jojk från början av 1800-talet. Det är en dialog mellan en nåjd och den inkräktare som tagit hans marker. Det handlar om ett förtryckt folk som aldrig ger upp. I sången försöker nåjden driva bort inkräktaren:

85

Dra du, dra du långa vägar
Tillbaka dit du kom ifrån
Än har jag makten över dig
Nu tar jag, drar jag, manar jag
Kastar jag bort dig långa vägar

90

Giitu!

Källa

<div>Manuskript hämtat från regeringen.se (2025-12-04)</div>

95

Taggar

Miljöpartiet

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/alice-bah-kuhnke-tal-vid-den-officiella-invigningen-av-jubileumsveckan-staare-och-firandet-av-samernas-nationaldag>

100

105